

Loon, de latere president van de Hoge Raad, was hij, als zij gratie wilden bepleiten, niet te spreken; 'hij heeft', aldus Schrieke, 'ondanks aandrang van de Duitse civiele autoriteiten, geweigerd, ons zelfs maar te ontvangen.'¹

Nu kan dat, wat beiden betreft, te maken gehad hebben met het feit dat zij NSB'er respectievelijk pro-Duits waren. Met dat soort lieden wilde Christiansen namelijk niets te maken hebben. Waarom? Wilde hij allen met wie een Seyss-Inquart aan het konkelen was, alleen al daarom niet ontvangen? Wij weten het niet. Hij heeft in elk geval, ondanks alle pressie die de *Reichskommissar* op hem uitoefende (of misschien juist daardoor), systematisch geweigerd, Mussert of andere NSB'ers te ontmoeten; 'wanneer Seyss-Inquart NSB-gasten had, bleef Christiansen weg.'²

Deze houding kan met nog een andere factor samengehangen hebben. Christiansen (of, zoals hij in eigen kring met zekere vertedering genoemd werd: 'Krischan') stond sterk onder de invloed van de officieren met wie hij te maken had: de leden van zijn staf en de bevelhebbers en stafofficieren van de in ons land gelegen onderdelen van de Duitse *Wehrmacht*. Verscheidenen onder deze officieren hadden een afschuw van allen die, zoals de NSB'ers, met de nationale vijand heulden; zij koesterden bovendien de overtuiging dat alles in Nederland veel rustiger zou verlopen als niet Seyss-Inquart zijn nazificatiepolitiek bedreef en Mussert de hand boven het hoofd hield. Op lager niveau in de *Wehrmacht* vond men nogal wat officieren en minderen die, als NSB'ers of NSNAP'ers poogden 'de straat te veroveren', graag een handje meehielpen, maar hoe hoger men in de *Wehrmacht* kwam, des te sterker werd de vijandige houding jegens alle Nederlanders die aan Duitse kant stonden. Hierin stak misschien ook een stuk angst voor de SS die in Duitsland bezig was, de positie van de *Wehrmacht* te ondermijnen en die in Nederland ook al trachtte, rechtstreeks en via de NSB een eigen macht op te bouwen. En dan wisten die officieren nog niet eens dat Himmler al bepaald had in welke Nederlandse steden 'die *Friedens-Garnisonen der Waffen-SS*' gelegerd zouden worden!

de afdeling muziek van het departement van volksvoorlichting en kunsten richtte. Een Duitse alt had in Den Haag een recital gegeven en twee kranten hadden slechte recensies gepubliceerd - 'eine ganz grosse Schweinerei', schreef Christiansen. 'Als *Wehrmachtbefehlshaber in den Niederlanden bin ich nicht gewillt, die von der zuständigen Stelle im Propagandaministerium ausgesuchten und überprüften deutschen Künstler von irgendwelchen holländischen Ganoven . . . in den Dreck ziehen zu lassen . . . Ohne mehr für heute werden Sie in dieser Angelegenheit weiter von mir hören.*' (brief, 15 mei 1944, van Christiansen aan J. Goverts, Doc I-365, e-2).

¹ Getuige J. J. Schrieke, *Enq.*, dl. VII c, p. 616. ² H. M. Hirschfeld: *Herinneringen uit de bezettingstijd*, p. 44.